

Solutionarea pasnica a diferendelor internationale

A. Evolutia istorica a principiului si mijloacelor de solutionare pasnica a diferendelor internationale

Principiul solutionarii pasnice a diferendelor internationale si mijloacele concrete de rezolvare sunt rezultatul unei indelungate evolutii istorice a relatiilor dintre state si a dezvoltarii si perfectionarii institutiilor si normelor de drept international.¹ In practica internationala se cunosc cazuri de recurgere la diverse mijloace de rezolvare pasnica a conflictelor inca din antichitate.²

In evul mediu statele utilizau frecvent medierea, arbitrajul si concilierea.

Reguli de drept international stabilite prin tratate multilaterale apar abia la sfarsitul secolului XIX si inceputul secolului XX, cu prilejul Conferintelor de pace de la Haga din anii 1899 si 1907. Era momentul cand inca razboiul se afla in legalitate.³

Dar, atata timp cat dreptul international nu interzicea razboiul si cat timp recurgerea la forta era permisa, solutionarea pasnica nu putea sa aiba decat un caracter subsidiar si sporadic. Statele regurgeau la forta in mod firesc pentru a-si manifesta suveranitatea. Folosirea razboiului ca instrument al politicii statelor pentru rezolvarea diferendelor a fost multa vreme legala. Interzicerea razboiului si prohibirea fortei si amenintarii cu forta in relatiile dintre state au fost elemente hotaratoare pe linia recunoasterii si acceptarii principiului solutionarii pasnice a diferendelor internationale.⁴

Dupa infiintarea Ligii Natiunilor, s-au reglementat o serie de instrumente juridice internationale, care au consacrat *principiul nerecurgerii la forta si la amenintarea cu forta*, acesta avand caracter de norma imperativa.

B. Imperativul solutionarii pasnice a diferendelor

Reglementarea pe cale pasnica a diferendelor internationale este strans legata de preocuparile vizand excluderea razboiului din viata societatii, de interzicerea folosirii fortei si a amenintarii cu forta in relatiile internationale, precum si a combaterii terorismului international, acesta din urma devenit un real pericol impotriva umanitatii.

In prezent, mai mult ca oricand, necesitatea reglementarii pasnice a diferendelor dintre state este invederata de o multitudine de factori si procese care actineaza in relatiile internationale conducand la incordarea deosebit de grava a acestora.

C. Diferendul international?

Relatiile contemporane sunt dominate de mari probleme, fara a exista inca - paradoxal - solutii alternative. Cea mai grava dintre ele este violenta, desi a fost mult limitata si reglementata dupa cel de-al doilea razboi mondial, nu a disparut,

ci a capatat noi forme de manifestare, unele foarte grave, precum conflictele interne destructurate sau terorismul international.

Pacea si razboiul raman si astazi probleme esentiale ale societatii internationale si reglementarea juridica nu este suficienta pentru a consacra realmente pacea ca unica stare de normalitate, pentru ca relatiile internationale pot fi inca reglementate si prin putere. Competitita pentru putere, inteleasa ca o competitie de interese ale partenerilor la viata internationala, mai ales a statelor, duce inevitabil la stari contradictorii, la dezacorduri intre acestia.

Denumite generic - **diferende internationale** - aceste contradictii de interese, unele fundamentate pe drept **juridice**, altele denumite elegant **politice** fundamentate pe varii pretentii fara contestatie de drept, au dus deseori la conflicte violente cu urmari dintre cele mai grave asupra echilibrului international si asa destul de fragil

Intr-o alta acceptiune, diferendul inseamna o neintelegere, un dezacord sau litigiu intre doua sau mai multe state cu privire la un drept, pretentie ori interes.⁵

Carta ONU la art.36 par.3 stabileste ca "in regula generala, diferendele de ordin juridic trebuie sa fie supuse de parti Curtii Internationale de Justitie, in conformitate cu dispozitiile Statutului Curtii". Jurisdictia internationala considera ca toate diferendele sunt juridice pana la proba contrarie, daca cererea reclamantului are sau nu temei de drept.

Diferend international mai inseamna intr-un sens foarte larg, o neintelegere, o opozitie intre doua sau mai multe state care au atins stadiul in care partile si-au format pretentii sau contrapretentii si care constituie un element de tulburare a relatiilor dintre ele.⁶

Diferendele internationale se pot naste nu numai intre state ci si intre acestea si organizatii internationale sau numai intre organizatii internationale. Curtea Permanenta de Justitie Internationala a definit diferendul international "ca un dezacord asupra unei chestiuni de drept sau de fapt, o contradictie, o opozitie de teze juridice sau de interese."⁷

Intre posibilele diferende internationale, o importanta deosebita o reprezinta situatiile internationale care ar putea duce la incalcarea pacii.⁸ Carta ONU prin art. 34 stabileste in acest sens, dreptul Consiliului de Securitate de a "ancheta orice diferend sau orice situatie care ar putea duce la frictiuni internationale sau ar putea da nastere unui diferend, in scopul de a stabili daca prelungirea diferendului sau situatiei ar putea pune in primejdie mentinerea pacii si securitatii internationale".

D. Mijloace de solutionare a diferendelor internationale

Primele incercari de ilegalizare a razboiului au fost in perioada interbelica, intr-o forma incipienta, principiul neagresiunii prin mijloace pasnice de rezolvare a diferendelor dintre state.⁹

In art.2 par.3 si 4 Carta ONU consacra aceste principii ca fiind fundamentale pentru dreptul international. De aici inainte, starea de normalitate este *jus contra bellum* si rezolvarea pe cale pasnica a diferendelor este singura

admisa de dreptul international public.

E. Mijloace pasnice de solutionare a diferendelor internationale

1. Mijloace diplomatice

In cadrul acestei categorii de mijloace de solutionare pasnica se pot distinge: negocierile, bunele oficii, medierea, ancheta si concilierea. Dintre acestea, numai negocierile se pot desfasura direct intre statele implicate in diferend, pe cand celelalte reclama interventia unui tert (stat, organizatie internationala ori personalitate oficiala). Modalitatea supla si eficienta in rezolvarea problemelor ivite intre state se afla in activitatea diplomatica, in diplomatie, prin care se realizeaza politica externa a statelor. Trasatura comuna a mijloacelor politico-diplomatice consta in faptul ca, si atunci cand solutia diferendului se realizeaza cu ajutorul unui tert, ea este in ultima instanta expresia acordului de vointa al partilor.

a.- negocierea

Este un mijloc diplomatic simplu si unul dintre cele mai vechi si mai utilizate in solutionarea pasnica a diferendelor dintre state. Acest mijloc nu presupune interventia unui tert. Practic este vorba despre tratative care se desfasoara intre partile la diferend, prin care se incearca ajungerea la o intelegere pentru stingerea diferendului. Rolul primordial pe care il au astazi tratativele in practica diplomatica, in comparatie cu celelalte metode, decurge din faptul ca tratativele ofera, datorita caracterului lor direct si a contactului nemijlocit intre partile angajate in discutie, posibilitati suplimentare de identificare a punctelor de vedere convergente, permitind depasirea cu rabdare, tact, intelegere a tuturor piedicilor sau greutatilor, ca si convenirea unor solutii acceptabile tuturor partilor interesate.¹⁰

Pentru ca negocierea sa fie posibila, este necesara o buna comunicare intre parti, in sensul acceptarii libere a tratativelor, pe baza principiilor fundamentale ale dreptului international public, mai ales a principiului egalitatii suverane a diferendului. Acceptarea si folosirea acestui mijloc nu presupun automat rezolvarea diferendului. Solutiile pot fi diverse, precum renuntarea la pretentii, acceptarea lor, ajungerea la un compromis, esentiala fiind respectarea angajamentelor asumate de parti la sfarsitul negocierilor. Daca nu se ajunge la stingerea diferendului, partile au obligatia sa recurga la alte mijloace de solutionare, dar numai pe cale pasnica.

b.- bunele oficii

Charta ONU in art.33 nu enumera expres bunele oficii, enumerarea din acest articol nu este exhaustiva, intrucit se precizeaza ca partile pot recurge si la orice alte mijloace pasnice la alegerea lor.

In practica diplomatica, ca si in tratate, bunele oficii sunt uneori diferite de mediere, alteori confundate.

Se deosebesc de negociere prin faptul ca presupun participarea unui tert, dar

numai in scopul apropierea partilor la diferend, pentru derularea negocierilor directe. Prin urmare, tertul care-si ofera bunele oficii nu are decat un rol premergator solutionarii diferendului, el neavand dreptul sa participe la tratative.¹¹ Bunele oficii reprezinta astfel demersul intreprins pe langa statele parti la un litigiu de catre un tert - stat sau organizatie internationala -, din proprie initiativa sau la cererea partilor, cu scopul de a convinge statele litigante sa il rezolve pe calea negocierilor diplomatice.

Rezulta ca rolul tertului inceteaza imediat ce incep negocierile directe.

Desi au un caracter facultativ, bunele oficii pot fi folosite cu succes in rezolvarea unor situatii posibil conflictuale, ceea ce a determinat Conferinta de pace de la Haga din anul 1907 ca, prin Conventia I adoptata cu aceasta ocazie, sa constate ca partile "socotesc util si de dorit ca una sau mai multe puteri straine conflictului sa ofere din proprie initiativa, pe cat imprejurarile permit, bunele oficii sau mediatiunea lor statelor in conflict." (art.3). Bunele oficii constituie modalitati de a impulsiona si duce la bun sfarsit negocierile.

Trasaturile si functiile lor sunt astfel similare cu cele ale negocierilor, inscriindu-le in aceeasi categorie de metode diplomatice, neformale si nejurisdictionale. Sub aspectul scopului, bunele oficii urmaresc numai inceperea sau reluarea negocierilor, ele se incheie in momentul cand partile se aseaza la masa trativelor, bunele oficii apar ca avand caracter procedural, nu privesc fondul litigiului.¹²

c.- mediatiunea (medierea)

In rezolvarea diferendului, medierea inseamna participare activa a tertului in negocieri, el "poate oferi sfaturi si propuneri in vederea solutionarii conflictului"¹³, actiunea negociatorului se incheie numai dupa ce s-a ajuns la un rezultat final. Mediarea are in vedere conducerea negocierilor, fondul diferendului, spre a se ajunge la o solutie pasnica si convenabila pentru parti. In doctrina s-a definit medierea ca fiind "actiunea unui tert, stat, organizatie internationala sau chiar o personalitate recunoscuta, prin care se urmareste crearea atmosferei necesare desfasurarii negocierilor intre partile la diferend si oferirea directa a serviciilor tertului pentru gasirea solutiilor favorabile partilor."¹⁴

In fapt, marile puteri au folosit deseori medierea spre a propune solutii favorabile lor. In asemenea cazuri este vorba despre incalcari ale principiilor de drept international, dar nu despre o modificare a caracterului facultativ al medierii.¹⁵

Comportarea mediatorului precum si a celui care ofera bunele oficii, trebuie sa se incadreze in principiile fundamentale ale dreptului international contemporan. Mediarea si bunele oficii sunt activitati diplomatice care impun calitati desoebite de tact, prudenta, discretie si perseverenta.

Procedura desfasurarii mediatiunii nu este reglementata de dreptul international, ea fiind stabilita de parti impreuna cu mediatorul in ceea ce priveste locul, termenele, desfasurarea sedintelor, caracterul oral sau scris al dezbaterilor, tipul intilnirilor (comune sau separate) etc.

d.- ancheta internationala

Daca in mediere tertul este activ in solutionarea unui diferend, in cadrul anchetei internationale tertul are "scopul de a verifica starea de fapt care sta la baza acestuia". tertul fiind constituit din "comisii de ancheta, alcatuite pe baza unui acord intre partile diferendului, prin care se stabileste componenta comisiei si obiectul activitatii acesteia."¹⁶

Primele codificari ale anchetei internationale privind Solutionarea Pasnica a Disputelor Internationale, s-au realizat la Haga, la Conferintele din 1899 si 1907, prin care se limiteaza aplicarea acestui mijloc la "disputele internationale care nu implica onoarea si nici interesele esentiale ale statelor, si care decurg din diferente de opinii asupra unor stari de fapt."

Comisia internationala de ancheta se poate constitui de partile in diferend prin acord expres pentru anchetarea unei situatii determinate sau printr-un tratat anterior, situatie in care comisia va avea un caracter permanent.

Partile la diferend sunt obligate sa furnizeze orice informatii necesare activitatii comisiei de ancheta. Comisia internationala de ancheta finalizeaza actiunea printr-un raport-concluzii adoptat cu majoritatea voturilor membrilor, raport pe care il prezinta partilor la diferend, acestea putind sa tina sau sa nu tina seama de concluziile comisiei. Ancheta internationala ca mijloc pasnic de solutionare a diferendelor internationale, a fost folosita cu eficienta in multe situatii si a devenit chiar o practica a organizatiilor internationale.

e.- concilierea internationala

Acest mijloc politico-diplomatic de solutionare pasnica a diferendelor internationale, a aparut mult mai tarziu in practica conventionala, desi unele elemente proprii concilierii se intilnesc si la mediere si ancheta, fiind o combinatie intre acestea. Investigarea cauzelor disputei ca trasatura proprie a concilierii, se realizeaza de catre un organ independent, si nu de catre un tert care actioneaza ca un mediator. Intre organul independent si partile din diferend exista o stransa legatura, pentru ca primul formuleaza propuneri iar partile se pronunta asupra lor.

Conventia de la Haga din 1907 nu consacra institutia concilierii, ci aceasta a fost introdusa in raporturile dintre state, prin tratate bilaterale, si anume tratatele Bryan incheiate in anii 1913 si 1914. Elementul nou in aceste tratate il reprezenta faptul ca statele aflate in conflict, alegeau persoane particulare de comun acord, acestea nefiind investite cu autoritate politica proprie. Erau desemnate circa 30 de tratate de conciliere internationala, din initiativa SUA, prin care partile se angajau sa-si supuna litigiile unei comisii - Bryan Palce Comision - inainte de a recurge la razboi. Acest tratat nu a fost ratificat.

Un prim "Tratat de conciliere" si care instituie procedura concilierii in trasaturile ei caracteristice, este Tratatul incheiat intre Suedia si Chile in 1920. Ulterior in 1921 de Germania si Elvetia care introduce distinctia neta intre diferendele politice si cele juridice.

Documente internationale care au facut concilierea internationala un mijloc

important al practicii statelor si organizatiilor internationale in solutionarea pasnica a conflictelor internationale au fost semnate in anii 1922 - Rezolutia Adunarii Societatii Natiunilor privind procedura concilierii, 1929 - Actul general de conciliere, arbitraj si reglementare judiciara, adoptat de Mica Intelegere, 1938 Actul general privind reglementarea judiciara a diferendelor internationale, 1957 - Conventia europeana pentru reglementarea pasnica a diferendelor, cap.II, 1966 - Pactul international privind drepturile civile si politice art.42, 1969 - Conventia asupra dreptului tratatelor, anexa, 1992 - Conventia CSCE privind concilierea si arbitrajul etc.¹⁷

2. Mijloace jurisdictionale

a.- arbitrajul international

Institutia arbitrajului a fost practicata inca din antichitate intre cetatile grecesti, apoi in Evul Mediu - de Papa sau de reprezentantii sai, de suzeranii feudali pentru conflictele dintre vasali etc.¹⁸

Recurgerea la arbitrajul international presupune ca doua state in diferend sa confere unui organ tert (judecatori, instanta ad-hoc), desemnat de comun acord, competenta pentru a solutiona litigiul care le opune, printr-o hotarare data prin buna-credinta, pe care se obliga sa o respecte si este consacrat de Conventia de la Haga din 1907. El isi are originea in Afacerea Alabama, care a constituit motiv de litigiu dintre SUA si Anglia, in care guvernul american acuzase guvernul britanic de a-si fi incalcat obligatiile sale de neutralitate, permitand navelor (si a navei Alabama) insurgentilor sudisti.

Arbitrajul international a cunoscut o folosire mai larga in perioada interbelica.

Arbitrajul international are un caracter

- judiciar - presupune existenta unui organ arbitral care trebuie sa pronunte o hotarare judecatoreasca obligatorie conform principiului *pacta sunt servanda* (deci nu se poate vorbi aici de diplomatie)

- consensual - acordul partilor este absolut necesar pentru recurgerea la arbitraj

- limitat - se exclud anumite categorii de diferende (politice etc.)

- suplu - procedura se stabileste pe baza unor reguli simple, care depind de regulile compromisului si de calitatea arbitrilor

Ideea ca justitia internationala ar putea sa devina realitate prin crearea jurisdicției ad-hoc de catre Natiunile Unite s-a materializat dupa ce subiectele arbitrajului pot fi numai statele sau organizatiile internationale.

Fundamentul juridic al arbitrajului sunt :

- compromisul de arbitraj care reprezinta actul prin care doua state convin sa supuna solutionarea unor diferende unuia sau mai multor arbitri, organizind in detaliu, de comun acord procedura ce urmeaza a fi aplicata in solutionare

- clauza compromisorie - este o stipulatie cu caracter special sau general dintr-un tratat bi- sau multilateral, prin care statele parti se obliga ca in cazul

aparitiei unui diferend intre ele, sa-l solutioneze prin recurgerea la arbitraj. O astfel de clauza este cea din 1982 Conventia privind Dreptul marii pentru instituirea unor instante arbitrale.

- tratatul de arbitraj permanent - angajamentul de a recurge la arbitraj poate fi continut intr-un tratat incheiat special in acest scop. Exemplu, primul tratat de acest fel a fost cel franco-britanic din 1903. Primul tratat de arbitraj permanent al Romaniei a fost cu Belgia in 1905, cu Elvetia in 1926, cu Grecia 1929, apoi cu Polonia 1930 etc.

Dupa cel de-al doilea razboi mondial, arbitrajul international si-a restrans sfera si domeniile de aplicare. Totusi anumite probleme referitoare la arbitraj au inceput in acea perioada sa intre in Comisia de drept international a ONU, care in 1953 si 1958 a intocmit doua proiecte succesive care sa prevada principiile referitoare la obligatia de a recurge la arbitraj, constituirea si competentele tribunalului ad-hoc, sistemul probator si procedura organelor arbitrale.

Unele dispozitii din proiect au fost insa criticate de un mare numar de state, astfel ca in 1958 s-a emis doar un "Model de reguli asupra procedurii arbitrale adoptat prin Rezolutia Adunarii generale 1262 (XIII), orientativ pentru statele interesate."¹⁹

b.- justitia internationala. Curtea Internationala de Justitie.

se identifica cu solutionarea judiciara, fiind un pas important in institutionalizarea relatiilor dintre state in domeniul reglementarii diferendelor pe cale pasnica, il reprezinta instanta de judecata internationala cu caracter permanent.

Prima instanta de acest fel a fost Curtea Permanenta de Justitie Internationala care a fost creata in 1920 si a functionat intre 1922 - 1939, in baza Pactului Societatii Natiunilor, iar in urma demisiei judecatorilor (ianuarie 1946), aceasta s-a dizolvat in 1946.

Prima alegere a judecatorilor CIJ s-a facut la 5 februarie 1946. Din aprilie 1946, in baza art.7 alin.1 din Charta Natiunilor Unite intrata in vigoare la 24. octombrie 1945, se infiinteaza si isi incepe activitatea Curtea Internationala de Justitie, ca succesoare a fostei Curti Permanente Internationale de Justitie.

Rolul ei este de a solutiona diferendele dintre state si de a acorda avize consultative calificate in orice problema juridica la cererea Adunarii Generale si Consiliului de Securitate ori a altor organe si institutii specializate ale ONU. Aceasta inseamna ca statele nu pot cere avize consultative, ci doar Adunarea Generala a ONU.

*"Tot mai des statele apeleaza la jurisdicia Curtii Internationale de Justitie din Haga, pentru solutionarea diferendelor cu alte natiuni. La ora cand se sarbatorea 60 de ani de la infiintarea Curtii (aprilie 2006) secretarul general Kofi Annan, a subliniat cresterea continua a importantei si rolului Curtii Internationale de Justitie in aplanarea conflictelor dintre state. de asemenea si Comunitatea Europeana a considerat Curtea Internationala de Justitie ca fiind un stalp de sustinere a ordinii de drept din lume."*²⁰

Curtea Internationala de Justitie

Organizarea Curtii

Infiintarea, organizarea si functionarea Curtii Internationale de Justitie este stipulata de Charta ONU, Statutul CIJ, la care se adauga Regulamentul Curtii adoptat in 1946 cu modificarile ulterioare.

Conform Statutului Curtii Capitolul II art.34 pct.1 "numai statele pot fi parti in cauzele supuse Curtii". Tarile trebuie insa anterior ca atat Charta ONU cat si Statutul Curtii Internationale de Justitie sa le recunoasca. In prezent orice stat membru in ONU are dreptul de a apela ca parte la jurisdicia Curtii. Rezolvarea conflictelor in consens: a apela la judecata Curtii se face facultativ. Partile litigante care solicita Curtea (Art. 94 Abs. 1 UN-Charta) se supun de bunavoie justitiei acesteia. Parti la Statutul Curtii Internationale de Justitie sunt *ipso facto* toti membrii ONU. Statele parti la Statutul CIJ sunt obligate sa respecte hotararile acesteia, in caz contrar cealalta parte putandu-se adresa Consiliului de Securitate. Conform art.30 al Statutului, "Curtea isi determina prin regulament modul in care isi exercita atributiile. Ea isi stabileste procedura".

Niciodata nu este voie sa fie alesi doi judecatori din aceeasi natiune. Realegerea este posibila. Judecatorii nu reprezinta guvernele lor, ci actioneaza ca autoritati independente. Judecatorii trebuie sa dispuna de o calificare corespunzatoare, care in tarile lor de provenienta sunt recunoscute ca fiind din cele mai inalte oficii juridice, sau recunoscuti ca juristi in dreptul international. Curtea hotareste cu majoritate. La acelasi numar de voturi, hotareste votul presedintelui.

Hotararea Curtii

In cazul in care hotararea Curtii nu este acceptata de statele litigante, Curtea nu poate obliga pe acestea sa puna in executie hotararea data. O punere in executare silita a hotararii ar insemna incalcarea principiului suveranitatii statelor si de asemenea principiul potrivit caruia conflictele dintre popoare se pot rezolva pe cale pasnica si nu prin forta.

Curtea hotareste in conformitate cu conventiile si contractele aflate in vigoare, ce corespund dreptului international comun si conform fundamentelor de drept generale. La stabilirea normelor de drept, se folosesc hotararile judecatoresti date si doctrina autorilor cunoscuti din diferitele state ca mijloace auxiliare.

Activitatea Curtii

Din anul 1946 Curtea a solutionat peste 88 de hotarari. Aceste hotarari au avut cauze privind litigii asupra granitelor, suveranitatea teritorialitatea suverana a statelor, nefolosirea fortei, neamestecul in treburile interne, raporturi diplomatice, luarea de ostateci, dreptul de azil, chestiuni de nationalitate si drept economic.

Judecatorii sunt alesi de Adunarea Generala ONU si Consiliul de Securitate si a altor organe si institutii ale ONU, in numar de 15 judecatori pe termen de 9 ani, indiferent de cetatenie, care trebuie sa fie persoane cu inalte calitati morale si

sa indeplineasca in tara lor conditiile pentru a ocupa cele mai inalte functii judiciare sau care sunt juristi cu o competenta recunoscuta in dreptul international public.

Curtea isi alege presedintele si vicepresedintele pe o perioada de trei ani. Judecata are loc in plen in fata Curtii, cvorumul necesar fiind de 9 judecatori. (pentru cauze de munca, sau cauze privind tranzitul si comunicatiile).

Sediul Curtii este la Haga.

Competenta de solutionare de catre Curte a litigiului dintre state, va avea loc numai daca toate partile litigante din cauza, recunosc aceasta competenta. Supunerea tuturor partilor litigante competentei Curtii, obliga fiecare parte la respectarea hotararilor Curtii. Totusi, Curtea insusi nu are mijloacele de punere in executie a Hotararii sale.

- **contencioasa** se bazeaza pe consimtamantul statelor, forma in care se exprima acesta determinand modul in care poate fi sesizata Curtea. Diferendul supus Curtii se face printr-o notificare numita compromis, redactata de catre parti in care se precizeaza obiectul litigiului. *Ratione personae* in litigiile din fata Curtii numai statele pot fi parti.

- **consultativa**: in cadrul functiei sale consultative, Curtea s-a implicat in peste 25 de cazuri de expertiza, care privesc aderarea la Natiunile Unite, dezdaunari rezultate din serviciul Natiunilor Unite, cheltuieli pentru operatii speciale ale natiunilor Unite, chestiuni legate de statutul comisarilor drepturilor omului si legalitatea interzicerii armelor nucleare si a folosirii acestora.

Procedura in fata Curtii cuprinde doua faze:

- *procedura scrisa* - partile prezinta, pe langa memoriul si contra memoriul si eventual replici si duplicii, orice alte documente pertinente care sa sprijine pozitiile in conflict.²¹

- *procedura orală* - presupune ascultarea eventualilor martori, pregatirea altor mijloace de proba, pledoariile partilor. Limbile de lucru sunt franceza si engleza.

Tot ceea ce se discuta oral sau in scris, se traduce in cealalta limba. Dupa audierea orală, Curtea decide intern. Hotararea se face cunoscuta intr-o sedinta publica. Deciziile Curtii sunt definitive si nu pot fi recurate. In cazul in care o parte litiganta nu accepta hotararea Curtii, cealalta parte poate sa se adreseze Consiliului de Securitate al ONU. Curtea isi indeplineste obligatiile sale, dar la cererea partilor ea poate sa-si formeze camere speciale.

O caracteristica a procedurii folosite de CIJ este permisiunea ca judecatorul resortisant al uneia din partile la diferend sa poata face parte din complet, cu conditia ca cealalta parte sa poata numi un judecator ad-hoc. In cazul in care Curtea nu include parte poate numi cate un judecator ad-hoc in ideea de a se crea garantii speciale ca aspectele pertinente ale cazului vor fi avute in vedere de catre Curte si cu ocazia dezbaterilor secrete.

Judecatorii ad-hoc nu sunt permanenti, ci special desemnati pentru un

anumit diferend.

c. Organizatiile interguvernamentale ca mijloace de solutionare a diferendelor internationale

Organele principale ale Organizatiei Natiunilor Unite sunt: Adunarea Generala a ONU, Consiliul de Securitate al ONU, Secretariatul si Secretarul General al ONU, Consiliul Economic si Social ECOSOC, Consiliul de Tutela, Curtea Internationala a de Justitie.

ONU si solutionarea pasnica a diferendelor internationale.

Asigurarea pacii este una din principalele teme ale Natiunilor Unite, care se obliga la evitarea si terminarea conflictelor internationale. Valoarea cea mai inalta este consacrata in primul articol al Chartei ONU

d. Mijloace bazate pe constrangere pentru solutionarea diferendelor internationale

- dreptul la legitima aparare
- actiunile Consiliului de securitate de constrangere cu folosirea fortei in caz de amenintari impotriva pacii, de incalcare a pacii si de acte de agresiune
- operatiunile pentru pace

Consiliul de Securitate al Natiunilor Unite si Adunarea Generala a ONU

este adesea si supranumit Consiliul de Securitate al Lumii, este cel mai puternic organ al ONU. Consiliul de Securitate s-a deschis pentru membrii sai prin faptul ca acestia i-au recunoscut pe calea legala, competentele. Alaturi de Curtea Internationala de Justitie si Adunarea Generala a ONU, impreuna sunt parti componente ale Organizatiei Natiunilor Unite. Consiliul de Securitate s-a constituit in urma sedintei din 17.ianuarie 1946 care impreuna cu urmatoarele sedinte s-a tinut in Church House din Londra.

Obiectivele. Conform Art. 24 I al Chartei ONU statele membre ii confera raspunderea principala pentru mentinerea pacii mondiale si siguranta internationala. In timp ce alte organe ONU in mod nemijlocit pot oferi doar recomandari, Consiliul de Securitate conform prevederilor Capitolului VII al Chartei ONU poate lua hotarari si masuri cu efect obligatoriu pentru statele membre in cazul unei amenintari sau atac impotriva pacii si in cazul actelor de agresiune. Pe langa prerogativele politice ale Consiliului de Securitate pentru discutiile privind conditiile de fapt ale art.39 *in concreto* poate practica acestuia sa conduca la perfectionarea dreptului existent. Parerea dominanta este ca in lipsa unei conditii de drept, Consiliul de Securitate nu se poate si nu are voie prin propria imputernicire, sa se puna deasupra izvoarelor de drept ale dreptului international public (intrepretare *contra legem*). Hotararile Consiliului de Securitate nu se supun de fapt nici unui control de drept eficient.

Membrii Consiliului de Securitate sunt reprezentati din cele 5 state membre permanente (Franta, Anglia, Rusia, Statele Unite ale Americii, China), care la adoptarea unei rezolutii au un drept extins de veto de unde si denumirea lor de puterile de veto, si 10 state membre nepermanente. Anual sunt alesi dupa grupe regionale jumătate din cei 10 membri nepermanenti pentru 2 ani prin Adunarea Generala a ONU. Se tine cont ca sa vina mereu 3 membri din Africa, 2 din Asia, 2 din America Latina, 1 din Europa de Est, si 2 din Europa de Vest. sau din estul lumii de vest (aici: Canada, Australia sau Noua Zeelanda). Acesti membri nepermanenti intra cu data de 1 ianuarie al unui an in exercitiul functiei lor.

Timpul dintre iesirea unui stat din Consiliul de Securitate si realegere trebuie sa fie un an cel puțin - o realegere directa este deci exclusa. O lege nescrisa, dar totusi practicata, este faptul ca in cadrul susnumitelor regiuni ale lumii, predomina un sistem rotativ, care faciliteaza tuturor statelor un fotoliu in Consiliul de Securitate printr-un turnus stabil.

Pentru fiecare membru al Consiliului de Securitate trebuie sa fie un reprezentant pentru fiecare cartier principal ONU, in asa fel ca in orice moment sa se poata intruni. Presedintia Consiliului de Securitate se schimba intre membri, din luna in luna, in ordine alfabetica din limba engleza a tarilor membre. Secretarul general al Natiunilor Unite are un loc in Consiliul de Securitate al ONU, dar nu are drept de vot.

Discutiile de reforma. Cele 5 state permanente din Consiliul de Securitate al ONU (verde) si statele G4 care concura pentru un loc permanent. Se discuta acceptarea si a altor state permanente membre in Consiliul de Securitate: Brazilia, India, Japonia si Germania au declarat la sfarsitul lui septembrie 2004 sa se sprijine reciproc in obtinerea unui loc permanent. In cadrul reformei, ar putea deveni membru permanent si un stat african (Nigeria, Africa de Sud, Egipt). Veto-ul nu face parte din acest concept, deoarece se poate renunta pentru o durata de 15 ani sau complet. Langa cei 10 membri permanenti ar putea sa fie in continuare 14 nepermanenti care sa fie alesi conform aceluiasi principiu rotativ de alegere in Consiliu. Cateva state din cei 4 privesc cu neincredere acest procedeu. Cu toate ca Japonia este sprijinta de Statele Unite ale Americii, China refuza. Italia se pronunta vehement impotriva unui loc pentru Germania si ceruse in locul acesteia un loc european. La fel, America semnalizase, printre altele, ca din cauza ca Germania nu s-a aliat trupelor la razboiul din Irak, mai degraba sa-i fie refuzat un loc permanent in Consiliu. Argentina si Mexico sunt impotriva concurentei Braziliei.

O extindere a Consiliului, care ar fi necesara pentru doua treimi din Adunarea in plen a ONU, este deocamdata esuata din cauza opozitiei africane, care au cerut mai multa greutate in Consiliul de Securitate - ori printr-un loc al doilea loc permanent sau unul nepermanent. conform unui alt concept de reforma nu sunt prevazuti noi membri permanenti, ci instituirea unei noi categorii de locuri semipermanente, care sa fie alesi pe 4 ani si sa poata fi prelungita perioada.

Deciziile Consiliului de Securitate cu privire la chestiunile legate de procedura, sunt indeplinite de acordul celor 9 membri. Art. 27 II UN-Charta incluzand cei 5 membrii permanenti. Acordurile sunt publice si se fac prin semn cu mana. Este criticata aprecierea ca lipsa din Consiliu a unui membru poate fi considerata ca fiind abtinere de la vot sau ca lipsa votului (care ar duce la ineficacitatea deciziei), de cand URSS din 1949 din cauza refuzului mandatului permanent al Consiliului de Securitate fata de noul guvern chinez, prin puterile vestice, cu ajutorul politicii lor de asa numita "*politica scaunului gol*", care a blocat Consiliul de Securitate, ceea ce din partea puterilor vestice a fost evaluat indeosebi in cazul Coreei in 1950 ca fiind o abtinere nedaunatoare.

Deciziile Consiliului de Securitate nu sunt recunoscute nici in ziua de astazi de catre China si nici de catre Rusia. Orice hotarare asupra "diverselor chestiuni" pot fi impiedicate de catre unul din cei 5 membri permanenti prin Veto. Membrii permanenti au folosit dreptul de veto in perioada 1945 - 1990 in 279 de cazuri.

Critici. Tot mai des sunt criticate posibilele blocade ale Consiliului de Securitate de catre membrii permanenti si avertizeaza necesitatea instituirii unei reforme. Ceilalti membri nepermanentii nu au acest drept, ei practic nu pot intreprinde nimic in acest sens. In cazul masacrului din Ruanda din 1994, au fost sute de mii de oameni ucisi in decurs de mai putin de cateva saptamani. In acest sens, Consiliul de Securitate nu a intreprins absolut nici o masura sanctionatorie in acest conflict, ceea ce si-a atras nenumarate critici.

Acelasi scenariu, dupa 10 ani, s-a repetat, inasa intr-un alt loc, respectiv in regiunea sudaneza Darfur. Din nou a fost un masacru acompaniat de refugiul populatiei supravietuitoare. China blocase totusi mult timp tratatarea crizei Darfur in Consiliul de Securitate, deoarece ea avusese un interes asupra rezervelor de petrol din regiunea sudaneza: America blocase o trimitere a cauzei la Curtea Internationala de Justitie, deoarece acestea nu o recunosc. In tot acest timp, in regiunea sudaneza erau continuu incalcate drepturile omului. Abia in martie 2005 s-a hotarat in Consiliul de Securitate ca sa fie cercetati criminalii de razboi de catre Curtea Internationala de Justitie.

China si America s-au abtinut de la votarea rezolutiei - America primise ulterior recunoasterea ca cetatenii americani, care lucrasera in Sudan sa fie scosi de sub urmarirea penala prin Curtea Internationala de Justitie.

Noi critici sub aceasta constelatie au urmat in protestele pasnice din Burma impotriva incalcarii drepturilor omului, deoarece China nu a vrut sa avertizeze hunta militara. Aceasta a condus la expresia ca in cadrul unei tari, careia i se imputa incalcarea drepturilor omului, sa fie un alt stat sanctionat, respectiv sa poata impiedica sanctiunea.

In acest sens, Consiliul de Securitate este criticat vehement ca "*razboiul impotriva terorismului*" - activitate complexa a Americii, nefiind legitimata de catre Consiliul de Securitate nu este condamnata de catre acesta.

Bibliografie

¹ *Gr. Geamanu, Drept international contemporan, ed. a II-a, vol.I, Editura didactica si pedagogica, Bucuresti, 1975, p.197-201*

² *Tratatul sublim incheiat in anul 1296 i.C intre Ramses al II-lea, faraonul Egiptului si Hattusill al III-lea regele hititilor, consemna obligatia celor doua state de a trai in pace si de a-si rezolva problemele fara a se ataca. De asemenea, statele Chinei antice si cetatile state grecesti din secolul al VI-lea i.C. au incheiat tratate si au stabilit reguli prin care renuntau la razboi si prevedeau mijloace pasnice de solutionare a diferendelor, precum tratativele (negocierea), arbitrajul sau mediatiunea*

³ *Conventia pentru reglementarea pasnica a conflictelor internationale (I) si Conventia privind limitarea folosirii fortei pentru acoperirea datoriilor contractuale (II)*

⁴ *I.Closca, Despre diferendele internationale si caile solutionarii lor, Editura stiintifica, Bucuresti, 1973, p.11-36*

⁵ S. Scaunas, *Drept international public*, Editura All Beck, Bucuresti, 2005, p.221

⁶ *Dictionar de drept international public*

⁷ *Hotararea CPJI din 30.08.1984 in cazul Mavrommatis*

⁸ *Carta ONU art.1 paragraf.1*

⁹ *Tratatul multilateral pentru renuntarea la razboi - Pactul Briand-Kellogg, 1928, supra, cap.2*

¹⁰ M. Moye, *Le droit des Gens moderne*, Paris, Sirey, 1920, p.348

¹¹ S. Scaunas, *op.cit.*, p.226

¹² D.Popescu, T.Chebelevu s.a., *Solutionarea pasnica a diferendelor internationale*, Editura Academiei RSR, Bucuresti 1993 p.39

¹³ Bianca Selejan-Gutan, *Drept international public*, Editura Universitatii "Lucian Blaga" Sibiu, 2003,p.210

¹⁴ S. Scaunas, *op.cit.*, p.226

¹⁵ D.Popescu, T.Chebelevu s.a., *op.cit.*, p.42

¹⁶ Bianca Selejan-Gutan, *op.cit.*, p.211

¹⁷ S. Scaunas, *op.cit.*, p.228

¹⁸ H. Grotius, *Despre dreptul razboiului si al pacii*, Editura stiintifica, Bucuresti, 1968, p.570

¹⁹ D.Popescu, T.Chebelevu s.a., *op.cit.*, p.65

²⁰ <http://www.bundesregierung.de/Content/DE/Artikel/2006/04/2006-04-18-60-jahre-internationaler-gerichtshof.html>

²¹ S. Scaunas, *op.cit.*, p.232